

Votre Programme Matmidim – CHIOUR GUIMEL

Parashat Lekh Lekha – du 25 au 29 Octobre 2020

בס"ד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

BIRKAT HATORAH

הודו לה' כי טוב !

Quelle immense joie de pouvoir nous réunir ensemble, partout dans le monde, autour d'une étude commune, afin de commencer cette nouvelle année.

Ce programme qui voit le jour en cette période, nous donne l'occasion de montrer à Hachem notre volonté de construire notre Limoud en profondeur et de le solidifier, en s'intégrant dans une optique de progression régulière et d'enrichissement.

Talmoudo Beyado ! C'est le projet d'acquérir 52 Souguiot par an, avec des échanges riches et des contrôles de connaissances réguliers, que nous présentons à Hachem à travers Matmidim.

Alors c'est avec une grande ferveur et beaucoup d'émotion que je prie pour que chacun de nous puisse mériter la Birkat Hatorah, qu'elle guide nos pas et nos pensées, celle de nos enfants et nos petits-enfants, afin que s'accomplisse la promesse de ne jamais nous en détacher.

C'est enfin avec une profonde humilité et un respect inconditionnel que je remercie toutes les personnes qui ont permis de faire ce que jamais je n'aurais pu faire seul ... et particulièrement les Rabbanim שליט"א qui sont investis sans relâche pour étudier et diffuser la Torah sans compter leurs heures.

ברוך אתה ה' למדני חוקך

Bon Limoud sur Matmidim !

Ophir Teboul

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **Birkot Hatorah**, les bénédictions que nous devons prononcer avant de pouvoir étudier. Chaque jour nous progresserons dans la Souguia à travers une étude journalière commune que nous présentons ici.

Nous développerons trois points principaux avec leurs incidences Halah'a :

1. Ces Brah'ot sont-elles MinHatorah ou Miderabanan, avec pour incidence de savoir si on doit refaire la bénédiction lorsque l'on a un Safeq.
2. Doit-on refaire la bénédiction pour étudier, après s'être interrompu dans notre activité ?
3. Gueder des Birkot Hatorah : Est-ce une brah'a de Mitsva ou de Shevah' ?

Programme du Dimanche

1. La Birkat Hatorah est-elle Minhatorah ou Miderabanan ?

Objectifs :

1. Comparer l'explication du passouk entre Rachi et le Maharsha
2. Que peut-on déduire de la dernière contradiction du Kal Vah'omer.

Attention, ce kal Vah'omer a soulevé beaucoup de questions, mais il n'est pas nécessaire de les traiter pour notre sujet. Celui qui voudrait approfondir peut se diriger vers les sources suivantes :

פני יהושע, מהר"ם בנעט, כנסת ישראל

גמרא ברכות כא. ורש"י

מי שמתו פרק שלישי ברכות כא.

רש"י

בדברי תורה כתיב: כי שם ה' אקרא. כשבא משה לפתוח בדברי שירה אמר להם לישראל אני אברך תחלה ואחס ענו אחרי אמר כי שם ה' אקרא בצרכה אחס הצי גודל לאלהינו באמן הכי מפרשי לה במסכת יומא (דף נז.ו.): שאינו טעון לפניו. * כלומר שלא מנינו לו מקרא מפורש לברך לפניו: טעון לאחריו. כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת: טעון שטעונה לפניו. כדאמרן: איכא למפרך. בתרוייהו כשאתה בא ללמוד תורה מן המזון איכא למפרך מה למזון שכן נהנה וכשאתה בא ללמוד מזון מן התורה איכא למפרך מה לתורה שכן חיי העולם הבא: ק"ש דרבנן. לקמן

המזון דאורייתא ותפלה דרבנן; אמר רב יהודה (ב) * מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנאמר: ואכלת ושבעת וברכת מנין לברכת התורה לפניו מן התורה שנאמר: כי שם ה' אקרא הצי גודל לאלהינו אמר ר' יוחנן למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר וברכת המזון לפניו מן ברכת התורה מקל וחומר ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר ומה מזון שאין טעון לפניו טעון לאחריו תורה שטעונה לפניו אינו דין שטעונה לאחריה וברכת המזון לפניו מן ברכת התורה מק"ו ומה תורה שאין טעונה לאחריה טעונה לפניו מזון שהוא טעון לאחריו אינו דין שיהא טעון לפניו איכא למפרך * מה למזון שכן נהנה ומה לתורה שכן חיי עולם ועוד תנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו תיובתא:

מהרש"א

גמ' מנין לברכת התורה כו'. מלאתי כתיב דהכי משמע ליה ברכת התורה כי שם ה' אקרא דהיינו כשאני קורא בתורה שהיא כולה שמות של הקב"ה שכל התורה באופייתה היא שמותיו של הקב"ה כדאיתא במדרשות וק"ל:

ספר המצוות רמב"ן עשה טו

שנצטוינו להודות לשמו יתברך בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתו תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העולם הבא, וכאשר נצטוינו בברכה אחר כל האכילה כן נצטוינו בזו. ובפרק ג' של ברכות (כא): אמרו מניין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר: "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו", ורצה ללמוד ברכת המזון לפנייה שיהיה מן התורה ק"ו מזה אמר ומה תורה שאינה טעונה לאחריה טעונה לפנייה מזון שטעון לאחריו אינו דין שטעון לפניו, ומשיבו על זה מדרך הפרכות מה לתורה שכן חיי עולם ועוד דתנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו, וחפצם בזה שכיון שבעל קרי אינו מברך לפני המזון והוא מברך לאחריו נלמוד שברכה לאחריו בלבד היא מן התורה ולפיכך אינה בטלה מפני תקנתם בטבילת בעלי קריין וש"מ דק"ו פריכא הוא. והעולה מזה שברכת התורה לפנייה מצות עשה דאורייתא. ובגמרא דבני מערבא (פרק ז') אמרו כתוב בתורה ברכה לפנייה ואין כתוב בה ברכה לאחריה מה כתוב בה לפנייה כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו כתוב במזון ברכה לאחריו ואין כתוב בו ברכה לפניו מה כתוב בו לאחריו ואכלת ושבעת וברכת ואין כתוב בו ברכה לפניו ומניין ליתן את האמור בזה לזה וכו'. מכל זה נתבאר שהברכה הזו מן התורה ואין ראוי למנותה מצוה אחת עם הקריאה כמו שמקרא בכורים אינו נמנה אחת עם הבאתו וספור יציאת מצרים עם אכילת הפסח.

- * Pourquoi le Ramban ne se suffit pas de la preuve du Passouk ?
- * Comment comprendre la preuve du Kal Vah'omer ?
- * Comment ceux qui pensent que la Brah'a est Miderabanan peuvent réfuter cette preuve ?
- * Comment comprendre la possibilité que le Ramban rejette à la fin de ses paroles ?
Comparer avec le Arouh' Hachoulh'an ci-dessous

עורך השלחן או"ח סימן מז (על דברי הרמב"ן)

וכל הגדולים הסכימו לדבריו שברכה זו היא מן התורה (פרי חדש, ומגן אברהם, ושאגת אריה סימן כ"ד). ותמהו על הרמב"ם שלא מנה מצוה זו, ובוודאי סבירא ליה דברכה זו היא מדרבנן ככל הברכות, ונדחקו לישב דעתו. ולעניות דעתי אינו כן, וגם הרמב"ם סבירא ליה שהיא מן התורה כמבואר מהש"ס שהבאנו, וכן הוא בירושלמי **ריש פרק שביעי דברכות**. אלא דסבירא ליה שזהו חלק מחלקי המצוה דלימוד תורה, ומצוה אחת היא. ומה שהביא הרמב"ן ראיה ממקרא ביכורים והבאתו שהם שני מצות, וכן סיפור יציאת מצרים עם אכילת הפסח, תמיהני: דהתם הם בשני עיתות ויש הפסק בין זה לזה, מה שאין כן ברכת התורה מחויב ללמוד קצת תיכף אחר הברכה כמו שיתבאר, ואם כן מצוה אחת היא. וזה שברכת המזון נחשבת למצוה בפני עצמה אף שחיובה תיכף אחר האכילה, זהו מפני שהאכילה אינה מצוה אלא הכרח. אבל לימוד התורה שהיא מצוה – הוה הברכה חלק מהמצוה. ועיין בסוף **סעיף כ"א** שאין הפסק בהם.

ספר החינוך (מצוה תל – ברכת המזון)

(Facultatif)

וכל שאר הברכות כולן הן מדרבנן חוץ מאחת שהיא מן התורה, וכן הוא מפורש בגמרא בברכות (דף כא.) והיא ברכת התורה לפנייה. גם הרמב"ן ז"ל יחשוב אותה מצות עשה בפני עצמה. והענין הזה שחייבנו האל ברוך הוא ברכה בקריאת התורה לפנייה, ובמזון לאחריו, מן הדומה שהטעם לפי שהוא ברוך הוא לא ישאל מן החומר לעבדו ולהודות בטובו, רק אחר שיקבל פרס ממנו, כי החלק הבהמי לא תכיר בטובה רק אחר ההרגש. אבל קריאת התורה שהוא חלק השכל, והשכל יודע ומכיר, וקודם קבלת התועלת יבין אותו, על כן חייבנו האל להודות לפניו קודם קריאת התורה. ומודה על האמת ימצא טעם בדברי.

ואחרי זאת נגיד דרך כלל חיוב הברכות דרבנן, והם לברך קודם אכילה ושתייה בכל דבר שיש בו טעם כלל לחיך ואחריו כמו כן. וכן חייבנו לברך על כל ריח טוב שנריח, קודם הריח, אבל לא אחריו. וכללו של דבר, על כל שהגוף נהנה בו קבעו בו ברכה. וכן חייבנו לברך השם ולהודות לפניו על כל הטובה אשר גמלנו בעשותנו מצוותיו היקרות, ואמרו (פסחים ז, ב) שמברכין עליהן עובר לעשייתן, והענין הוא לדעתי כטעם הנזכר סמוך בקריאת התורה, וכמו כן חייבנו לברך ברכות בשבח הבורא על עוצם גבורותיו, כגון הרואה הים לפרקים, וכיוצא באלו הענינים כמו שמוזכר בפרק הרואה.

[.....]

ונוהגת מצוה זו מן התורה בכל מקום ובכל זמן בזכרים. ובנקבות הוא ספק לרבותינו אם חייבות בה מן התורה אם לאו. ואיש העובר על זה ואכל מזון ולא בירך אחריו ביטל עשה זה, ואשה שעברה ולא ברכה ביטלה מצוה מדרבנן ואולי מצוה דאורייתא. וכן כל שקרא בתורה בשחרית קודם שיברך הברכות המתוקנות בתורה או ברכת אהבת עולם ביטל מצוה דאורייתא, ולפיכך מי ששכח אם בירך ברכת התורה בשחרית אם לא בירך חוזר ומברך. ומי שעבר ולא בירך כל שאר הברכות שבעולם לבד אלו שזכרנו ביטל מצות חכמים לבד, "ופורץ גדר ישכנו נחש" (קהלת י, ח) והזהיר בהן יתברך מידה כנגד מידה.

Programme du Lundi

שו"ת שאגת אריה (סימן כד) :

שאלה : אם נסתפק אדם אם בירך בה"ת או לא אם חייב לחזור ולברך מספיקא או דינו בשאר כל ברכות דרבנן שאין חוזר ומברך מספיקא

[.....]

וה"נ מצינן למידק מהא דפרק בתרא דנדריים דף פא דאמר התם מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן אמר רבינא מפני שאין מברכין בתורה תחלה דא"ר יהודה א"ר מ"ד מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורת היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה א"ר יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה וש"מ דברכת התורה דאורייתא

דאי מדרבנן הא אמרינן בפרק אין עומדין ברכות דף לג דאנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות וירמיה קדים להו כמה דרי ובימי עדיין לא נתקן אלא שזה יש לדחות דברכת התורה כבר התקינו בימי ירמיה' אלא שהם תיקנו נוסח שלהם וה"נ אמר התם תקנו קידוש והרי קידוש היום הוי מה"ת אלא ע"כ הם תיקנו נוסח של קידוש והכי נמי אמר בפרק שלשה שאכלו משה תיקן להם ברכת הזן והיושע ברכת הארץ דוד ושלמה בונה ירושלים אע"ג דכולהו מדאורייתא כדאמר התם אלא וודאי הנוסח שלהם אינהו תיקנו מ"מ נראה מדנענשו עונש גדול כ"כ דעל דבר זה אבדה הארץ ש"מ דבה"ת הוי מה"ת דאי מדרבנן לא היו ראויין לעונש גדול כ"כ

[...] הילכך נקטינן דבה"ת הוי מה"ת ובספק בירך ספק לא בירך חוזר ומברך עכ"ל.

גמרא נדרים פא.

(Il n'est pas nécessaire de s'attarder dessus)

רש"י ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים ר"ן פא.

ללאס מנביהס פ"ת. שעל הרוב אינם בני תורה: ירושם היא לס. לא ילמדו תורה מאחר שהם סומכים שירושם היא להם: כדי שלא יתגדרו על הצבור. שאם לא היתה תורה פוסקת מהם יניס דעתם: שאין מברכים בטורה סתלה. תחילת עסקם בכל יום דהיינו לעסוק בדברי תורה והערב נא ואשר בחר: דבר זה נשאל לחכמים וכו' ולא פשוטו. מדכתי' ויאמר ה' על עזבם את תורתו מכלל דליכא ידיע להדורי טעמא אלא קודשא בריך הוא בלמוד. ומלאמי במגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא ברבו בתורה תחילה אצדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורתם כפשוטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אצדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזולגין בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכונתה ולשמה. אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי שאמרים: טעמא דאטך לא ידענא.

ומפני מה תלמידי חכמים אין מזוין כו'. שאין הדבר מנזי: שלא יהו אומרים. בני אדם תורה ירושה היא להם ואין אנו מוקקין ללמוד תורה: שלא יתגדרו. שלא יתגדרו שלא ינהגו שררה כשיראו שהן ואבותם ונביהם תלמידי חכמים. יתגדרו כמו הניחו לו אבותיו להתגדר כו' (סולין דף ז.): מפני שהן מסתגרים. דודאי כל מי שהוא ת"ח ובנו ת"ח ודאי מתגבר: דקרו לאינשי חמרי. שאין טהורין להן כבוד ומצוין אותן מפני תורה שבהם: נאסא כמדבר מבני יושב. ישיבה של ת"ח: נשאל לחכמים. דכתיב מי האיש החכם ולנביאים (ב) ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב (ג) ויאמר ה' על עזבם את תורתו וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב (ד) שאין מברכין בתורה תחלה

ומפני מה תלמידי חכמים אין מזוין כו'. שאין הדבר מנזי: שלא יהו אומרים. בני אדם תורה ירושה היא להם ואין אנו מוקקין ללמוד תורה: שלא יתגדרו. שלא יתגדרו שלא ינהגו שררה כשיראו שהן ואבותם ונביהם תלמידי חכמים. יתגדרו כמו הניחו לו אבותיו להתגדר כו' (סולין דף ז.): מפני שהן מסתגרים. דודאי כל מי שהוא ת"ח ובנו ת"ח ודאי מתגבר: דקרו לאינשי חמרי. שאין טהורין להן כבוד ומצוין אותן מפני תורה שבהם: נאסא כמדבר מבני יושב. ישיבה של ת"ח: נשאל לחכמים. דכתיב מי האיש החכם ולנביאים (ב) ומלאמי השרת דכתיב ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה: שאין מברכין. כשמשכימין לתלמוד תורה ותלמידי חכמים (ג) בני תלמידי חכמים מתוך שהן זורקין לעסוק בתורה ורגילין בה אינן זורקין לברך כשפותחין לא מקיימא ברכתא [כדאמריין בברכת התורה] נהיה אנתו ונאלאיתו מלומדי תורה: ורדימוס

נפקא מינא להלכה

Combien de Brah'ot faut-il faire lorsqu'on doit recommencer la Brah'a Missafeq

שו"ת שאגת אריה (ישנות) סימן כה

ואכתי צריך לברר למאי דקי"ל דברכת התורה דאורייתא וספק בירך וספק לא בירך חוזר ומברך מספק וכמש"כ בסימן הקודם אם צריך לחזור ולברך מספק כל ג' ברכות שהן ברכה ראשונה הערב נא ואשר בחר בנו כפי תקנת חכמים או בברכה א' מהן נמי סגי דהא וודאי בא' מהן יוצא ידי חובת בה"ת של חיוב דאורייתא. ומסתברא לי דבאחת מהן סגי ליה דבזה יוצא ידי חובה מה"ת [...]

אלא שאכתי יש להקשות שהרי למאי דקי"ל ק"ש דאורייתא ובספק קרא ק"ש חוזר וקורא מספק פסק הרמב"ם בפ"ב מה' ק"ש דחוזר וקורא ומברך לפניו ולאחריה מספק וכ"פ שארי פוסקים אלמא הואיל ומחויב לחזור ולקרות ק"ש משום דה"ל ספיקא דאורייתא מחויב נמי לחזור ולברך הברכות מספק כתקנת חכמים. ה"נ כיון דמחויב לחזור ולברך עכ"פ ברכה א' מבה"ת מספק למאי דקי"ל בה"ת דאורייתא ליחייב נמי לחזור ולברך מספיקא כל בה"ת שתיקנו חכמים. וי"ל דשאני ק"ש דהיינו טעמ' כמש"כ הרשב"א בתשובה (סי' שכ"א) דמעיקרא כך היתה התקנה שכל שהוא חייב לקרות צריך הוא לקרות לכתחלה בברכותיה אבל גבי שאר מצות כל שנסתפק אם עשה המצוה אם לאו אע"פ שעיקר עשיית המצוה דאורייתא או שהוא מסופק אם הוא חייב כמילת מי שנולד מהול או בשמיני דסוכה שהוא ספק שביעי לא מברכין כלל וכו'. וכן השיב הרמב"ם לחכמי לוניל ע"כ. הרי בהדיא לדעת הרמב"ם דבכל ספק מצוה אע"פ שמחויב לעשותה מספק מ"מ לא מברך עליה וק"ש שאני וה"ה לענין בה"ת אינו מברך מספיקא אלא ברכה א' וכיון דיוצא בה ידי חובת ספק של תורה השאר אינו אלא מדרבנן ואינו מברך אותן

וענ"ל דאפי' להני רבוותא דס"ל דבכל ספק מצוה מברכין עלייהו כמבואר בדברי הפוסקים וכ"ד רש"י וכמש"כ שם הרשב"א מ"מ בספק בה"ת א"צ לברך אלא ברכה א' דבשלמא בספק מצוה דאורייתא כיון דע"כ חייב לחזור ולעשותה מספק דהא ה"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא א"כ חייב נמי לברך עלה אקב"ו על מצוה זו שהרי כמו שנצטוונו לעשו' המצות בוודאי כך נצטוונו לעשותן מחמת ספק נמי ושייך לומר וציונו שהרי מספק נמי נצטוונו לעשות' וה"ל לענין ברכה כוודאי בר חיוב כיון שחייב לעשות המצוה זו מחמת ספק ואפי' אם כבר יצא ידי חובת המצוה זו אינה לבטלה דהא כיון דמספקא ליה נצטווה לחזור ולעשותה מספק. ולא מבעיא להני רבוותא דס"ל הא דק"ל ספיקא דאורייתא לחומרא אלא שפיר אלא אפי' להרמב"ם דס"ל הא דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא אינו אלא מדרבנן וכמש"כ במקום אחר. הא קי"ל דבדרבנן נמי בעי ברכה וחייב לברך על ספק מצוה וצונו כיון דעכ"פ מחויב לעשותה מספק אבל גבי בה"ת כיון דכבר יצא ידי חובה של ספק תורה בברכה א' השאר אין בהן אלא ספיקא דרבנן ולקולא ואין רשאי לברך יותר מברכה א' משום ספק ברכה לבטלה כדקי"ל בכל ספק ברכות דרבנן דא"צ לחזור ולברך מספיקא משום לא תשא. ומ"מ נ"ל כיון דצריך לחזור ולברך ברכה א' לצאת ידי ספק של תורה שיחזור ויברך לכתחלה אשר בחר בנו שהיא מעולה שבבה"ת כדאמרינן בספ"ק דברכות ומה"ט תיקנו לקורא בתורה בצבור לברך אותה יותר משאר ברכות. כנ"ל בזה

* Quelle différence fait le Chaagat Arieah entre Birkat Hatorah et Kriat Chema ?

שולחן ערוך סימן רט ס"ג

הַלְּכוֹת בְּרֵכַת הַפְּרוֹת סִימָן רמ"ד

קן צב בית יוסף סוף סימן רט) : ג. (ט) דְּכָל הַפְּרוֹת אִם נִסְתַּפֵּק אִם בִּירָךְ אִם לָאוּ, אֵינּוּ מְבָרְךְ לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף, (י) חוץ מְבָרְכַת הַמְּזוּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא י^(ב) (יא) שֶׁל תּוֹרָה :

* Que peut-on déduire de ce Choulh'an Arouh' ?

* Le Kaf Hah'ayim prend en compte les Poskim qui disent que c'est Miderabanan. Pour plus d'approfondissement voir ses paroles וי"מ מ"א

* Voir le Mishna Broura (סימן מ"א) ainsi que Beer Hetev et Chaarei Tchouva.

הלכות ברכות סימן מז

עו באר הגולה

מז דיני ברכת התורה. ובו י"ד סעיפים:

א מרים פ"א
ב ברכות י"א
ג ה"א ד האגור
ו' וס' פ"ג ד' דברכות

א (א) *ברכת התורה צריך (ב) לזוהר בה (ב) מאד: ב צריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לגמרא: הגה (ג) בין למדש (טור): ג (ד) * והכתוב (ז) בדברי תורה * אע"פ שאינו קורא צריך לברך: ד * המהרהר בדברי תורה (ה) אינו צריך (ג) [צ] לברך: וה"ה (ו) לפסוק דין צלל נתינת

שערי תשובה

במורה עיין בלש"א"כ גם נפישור דברים אשרינו שאנו משמיים כו' שפיר נקטין גם מה שאומרים בשכמל"ו. וכן המנהג שאפי' המתפללים בצורך שוכח ואומרים ק"ש קטנה קודם עמוד השחר אע"פ מסיימים זה בשכמל"ו: [ה] לזוהר. ענה"ע ועיין בשאגת אריה סי' כ"ד שהוכיח דברכת המורה דאורייתא וס' נבי' כ"ה כתב דמ"מ אם נסתפק אם אמר ברכת המורה אם לא לא יברך אלא אשר נחר בנו שהיא מעולה שבכרכות. וזה דלא כמ"ש בשם פרי"ח וד' אהרן. אך נמח"צ דעמו דש"ו וז"ל עדיף ובספק לא יחזור ויברך והביא רמ"ה מלשון הרמב"ם וכחש שכ"כ נמטה יהודה ע"ש ועיין נבד"י דאפילו להפוסקים נסתפק חוזר ומברך מ"מ בלש"א אע"פ שגם היא מצד ברכת זה"ת אם נסתפק אינה חוזרת לברך שנית ע"ש: [ג] לברך. ענה"ע ולקמן מביא דלענין כוונתו שאלו לא יזילו בפה ד"ת מיד אמר הברכה יש לחוש שמה אע"פ שעתה להזיל בפה קצת דברי תורה מיד אמר הברכה. ועיין בהלש"ט ח"ב סי' קנ"ט

באר היטב

(ה) לזוהר. אם ברכת המורה דאורייתא הוא או מדרגתו עיין בספר פני משה ח"א סי' א'. והפרי"ח כתב בשם הפוסקים דהוי מדאורייתא ונפקא מינה שאם נסתפק אם צריך אם לאו חוזר ומברך כל הברכות אע"ג דליכא מדאורייתא אלא ברכה א'. יד אהרן. [ועיין גם] אליהו רנה המפלה שאמר קודם ברכת המורה: (ג) ד"מ. דוקא בכותב ספרים לעצמו דרך לימודו ומינין מה שהוא כותב אבל סופר שמעמיק ספר ואינו מנקש להבין מה שהוא כותב א"ל לברך וה"ה אם כותב אגרת שלומים אף שכותב איזה פסוקים א"ל לברך. מ"א וט"ו: (ג) לברך.

זה"ת א"ל שילמוד מיד ופשיטא דההורו ד"ת עכ"פ לא מיקרי הפסק ואפשר הוא יושב ומתרהר שמה ירע אזה ענין שיערך להפסיק בשמה ולכן יש לו משנה ברורה

ע"ש ועיין בסימן נ"ח נ"ח ס"ק ה' שהעמקתי שם דברי הלבוש. יאמר אהה הוא עד שלא נברא העולם ולא עד שלא נברא [אחרונים]: א"כ

* הכותב בד"ת. עיין נמ"צ כמה שכתבתי ולענין מעשה וכו' הלא המה הט"ו ומ"א והגר"א כולם הסכימו דהוי כההורו ואף דהפ"מ ג' מלמד דלר"ך לברך היינו משום שהוא מלמד בסיומן ס"ב דלדינא הרהור כדיתר דמי מדאורייתא ודלא כפרי"ח אבל לפי מה שהבאנו שם בסיומן ס"ב דכמעט כל הראשונים והאחרונים קובעים דההורו לאו כדיתר דמי מדאורייתא טודאי הידן עם הט"ו ומ"א:

* אע"פ שאינו קורא. ואם הוא כותב ומעמיק וכוונתו רק כדי להריח ממון אפשר דאפילו בקורא המיטת ג"כ אין לר"ך לברך דאין זה בכלל לימוד ועיין בסיומן ל"ח נמ"א סק"ח. ולפ"ו אפילו אם הוא שריר לכוונת סמי"ח דדינא הוא דלר"ך לקרות בפיו הדברים שכותב אפשר דאין לו לברך ע"ז ברה"ת ועיין נט"ו שכחב דאפילו לדעת המחבר דכתיבה הוא כדיתר אם פעולתו הוא רק כדי להריח ממון אין זה בכלל לימוד ויש לדחות דשם כיון שכונתו הוא רק כדי להריח אין נחשב הכתיבה לדיתר משא"כ כדיתר ממש אפשר דלא נפקא מהכלל ד"ת בכל גווני וז"ע. ולענין מעשה יש להחמיר אם השפיע בצורך לכוונת סמי"ח לברך ברכת המורה מתמלה ולאמור אה"כ הפסוקין שנוהגין: * המהרהר בד"ת וכו'.

עיין צפ"ח הגר"א שמקשה ע"ז דהלא הרהור בתורה הוא ג"כ מלוא דכתיבה והגיה בו יומם ולילה ונשמח אדם רוצה לדחות הקושיא ועיין בבנין עולם שמשגי על הג"א ומסקים להגר"א. אמנם מה דמשמע שם מיניה דלהגר"א הרהור בתורה הוא כדיתר ממש ומחמת זה כתב שם דמה שכחב הרמ"א בסיומן ס"ח דמי שלומד ע"ז הרהור וכו' לית ביה חיבורא וכו' הוא אילן לשיטתו נבאין דמסקים בהג"ה להמחבר דאפילו בתורה הרהור לאו כדיתר דמי משא"כ לשיטת הגר"א יהיה חיבורא אפילו ע"ז הרהור דמשגי הפסק בברכות ק"ש ולענין דגם לא כיון ופה דגם הגר"א מודה דאפילו בתורה הרהור לאו כדיתר אלא דס"ל דגם ההרהור הוא מלוא דכתיבה והגיה בו יומם ולילה וכו' לשון המשגי בו היטב ועוד רמ"ה ברובו דלכ"ה מלי מקשה הגמרא בשם ק"י ע"א מי אר"י הרהור לאו כדיתר דמי והא"ר יומן בכל מקום מותר להרהר ד"ת מן מנהגה"ר וכו' התם"י נמי כתיב ולא יראה בך ערות דבר וכו' הלא לענין ד"ת לכ"ה הרהור כדיתר וא"כ אפילו אם ולא יראה קאי ע"ז ג"כ הרהור אסור אלא ודאי כמו

המורה צ"עור לכו"ע דרבנן משום כבוד הצור שהרי כבר בירך בשמירת [אחרונים]: (ב) מאד. שאל ללמוד עד שיברך ויברך אותה בשמירת גדולה דמצינו שאח"ל על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עונם מורתי ואח"ל שדבר זה נשאל לנביאים על מה אבדה הארץ שישאל היו עוסקים בתורה ומצינו שכל יומן שהיו עוסקים בתורה ויתר הקב"ה על עונותיהם ולכן לא ידעו על מה אבדה והקב"ה הוציא לנצות ידע כי אע"פ שהיו עוסקים בתורה לא היו עוסקים לשם לימוד המורה אלא כמו שלומדין שאר חכמות ולכן לא נצרכו זה"ת שלא הייתה המורה חשובה צענייהם ולכן לא הגינה. ולכן צריך לזוהר מאד ולימן הודאה על שנחר בנו ונתן לנו כלי חמדו. גם אח"ל שאינו זוכה ח"ו להיות לו בן

ח"ח עבור זה שאינו נוהר בזה"ת: ב (ג) בין למדרש. והמחבר (א) ג"כ מודה בזה אלא דס"ל דהוא בכלל מקרא: ג (ד) הכותב. ס"ל דכתיבה עדיף מהרהור והטעם י"א משום (ד) דעבד מעשה וי"א (ה) דדרך הכותב להזיל חיבות מפיו בשעת הכתיבה. וכל זה בכותב ספרים לעצמו דרך לימודו ומינין מה שהוא כותב אבל (ו) סופר המעמיק ואינו מנקש להבין א"ל לברך דאין זה לימוד וכ"ש אם כותב איזה פסוק באגרת הרשות לדבר נחות א"ל לברך כיון שאינו מתכוין ללמוד. ולענין מעשה (ז) הסכימו האחרונים שלא לקמחן על דעת המחבר לברך על הכתיבה לבדה בכל גווני שהרי מ"מ אינו רק מהרהר בדברי תורה אלא ראו לכל כותב ד"ת שיוציא מפיו קצת חיבות להנצל מצרכה לבעלה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או צרייתא דאלו דברים אחר הברכה כמו שנוהגין: ד (ה) אינו צריך. דההורו לאו כדיתר דמי ולפ"ו יש לזוהר לאותן (ח) הלומדים עניין מתוך הספר שיהיו להזיל קצת ד"ת בפה אחר הברכה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או שאר ד"ת אחר הברכה כמו שנוהגין: (ו) דיבור וכו'. נראה דוקא לפסוק דין צין צעלי דינין דאין לימוד אלא לכל ללמוד דין בספר צלי טעם מברך דלא גרע מכותב [מטה יהודה צ"ח] וכו': (ז) לפסוק. שהטעם שהוא עיקר הידן אינו אלא מהרהר בלבו. והגר"א צפ"ח אסור אלא ודאי כמו

שער הציון

(ה) וכ"כ פרי"ח ומ"א וה"ה"ח: (ג) ש"ל וה"ה"ח: (א) פרי"ח: (ד) לטע: (ה) מרי"א וט"א: (ו) אחרונים: (ז) הט"ו ומ"א והגר"א: (ח) ט"ו:

הגהות ותיקונים: א) הכא:

צ"קויה דברי הרב: א) בשו"ע הרב סעיף ה' כתב: כשמסדרין אותן [הברכות] בבהכ"נ יש לסדרן כסדר שמתחייבין בהן כל מקום ומקום לפי מנהגו כגון במקומות שאין הולכין יחד כלל ונועלים מנעלים תחלה ואח"כ הולכים מברך תחלה העושה לי כל צרכי ואח"כ המכין מצעדי גבר וכו'. ובמש"ב לא הזכיר זה כלל. ב) בסידור הרב כתב דבתשעה באב וביום הכיפורים אין מברכים ברכת ששעה לי כל צרכי. ג) בשו"ע הרב בסעיף ב' פסק שיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו.

Programme du Mardi

2. Une interruption dans l'étude oblique-t-elle de refaire la Bra'h'a ?

ברכות יא:

מאימתי פרק ראשון ברכות

יא:

תוס'

'אהבה רבה ובערנית אהבת עולם: **שכבר** נפטר באהבה רבה. עד הלכך נימרינהו לכולהו. בירושלמי יש הא דאמרי' שכבר נפטר באהבה רבה והוא ששנה על אמר פירוש לאלתר שלמד

רש"י

שלוש ובורא רע: שכבר נפטר באהבה רבה. שיש בה מעין ברכת התורה ותן בלבנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך ותלמודם חקי לזונך: מדרש. הוא קרוב למקרא כגון מכילתא וספרא וספרי שהם מדרשי מקראות: ו' לגמרא אין לריך לברך. אפילו קודם אהבה רבה קאמר והבי מוכח מילתא בפסקא שני': אף לגמרא לריך לברך. שהוא עיקר התורה שממנו הוראה יוצאה. גמרא היינו סברת טעמי משנה ותירוץ משניות הסומרות זו את זו וחסורי מחסרא: ומכרך. ברכת התורה: ור' יוחנן מסיים בה הכי. דבעי פתיחה בברוך ותחילה בברוך: הערב נא ה' אלהינו. יערבו עלינו לעסוק בהם מאהבה: כיון אהב ה' המלמד תורה לעמו ישראל גרסינן. ולא גרסינן למדני' חקך שאין זו ברכה והודאה על שעבר אלא לשון בקשה ודוד כי אמרה (משה'ס קט) לא לשם ברכה אמרה אלא בלשון בקשה והבי קאמר ה' שאתה כרוך למדני חקך: וזו היא מעולה שבכרומ. התורה לפי שיש בה הודאה למקום וקילוס לתורה ולישראל: סגן פסם. כמס'

א"ר יהודה אמר שמואל יהשכים לשנות עד שלא קרא ק"ש צריך לברך משקרא ק"ש א"צ לברך שכבר נפטר באהבה רבה אמר רב הונא למקרא צריך לברך ולמדרש א"צ לברך ור' אלעזר אמר למקרא ולמדרש צריך לברך למושנה א"צ לברך ור' יוחנן אמר אף למושנה נמי צריך לברך [אבל לתלמוד א"צ לברך] ורבא אמר יאף לתלמוד צריך (לחזור ו) לברך דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דרב לתנויי פרקין בספרא דבי רב הוה מקדים וקא משיידיה וברך ומתני לן פרקין. מאי מברך א"ר יהודה אמר שמואל אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה ור' יוחנן מסיים בה הכי הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ועוסקי תורתך ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל ורב המנונא אמר אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נתן התורה אמר רב המנונא זו היא מעולה שבברכות ה'הלכך לימרינהו לכולהו: תגן

מיד באותו מקום. ונשאל להרב ר' יצחק כגון אלו שאין אנו לומדין מיד לאחר תפלת השחר שאנו טרודין והולכים כך בלא למוד עד אמצע היום או יותר אחרי אין אנו מצרכין ברכת התורה פעם אחרת כשאנו מתחילין ללמוד. והשיב ר"י דלא קיימא לן כאותו ירושלמי הואיל וגמרי' שלנו לא אמרו ואין צריך לאלתר ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא הוי עיקר ברכה לברכת התורה דעיקר אהבה רבה (וי) לק"ש נתקן ובשביל היא אינו נפטר מברכת התורה אלא אם ילמוד מיד וגם לא יעשה היסח הדעת. אבל ברכת אשר בחר בנו וברכת לעסוק בדברי תורה שהן עיקר לברכת התורה פוטרם כל היום. וא"ת מאי שגא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה ליטב בסוכה. וי"ל דשאי תורה שאינו מייאש דעתו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק. אבל אכילה בסוכה יש שעה קבועה. וא"ת מפני מה אין אנו מצרכין לישן בסוכה. וי"ל דברכה דאכילה שמצרכין ליטב פוטרמו. א"י משום שמא לא יישן והוי ברכה לבטלה שהרי אין בידו לישן כל שעה שירצה. והיה אומר ר"ת כשאדם עומד ממתנו בלילה (בשחרית) ללמוד שא"צ לברך ברכת התורה מפני שברכת התורה של אחרת ולא נהירא. והנרפתים נהגו לומר פסוקים (וי) וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דפאה) ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא ברייתא (מס' שנת קט). מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אחר. אבל א"צ כמו שכתבתי כבר:

* La partie qui traite les différents types de Limoud qui nécessitent une Brah'a est à étudier rapidement

* Comparer les deux Rachi suivants :

ד"ה שכבר נפטר באהבה רבה

ד"ה ברוך אתה ה' המלמד תורה וכו'

* Tosfot : Définir précisément les conclusions selon chaque avis

Quels sont les différents types de Hefseq qui nécessitent une nouvelle Brah'a

Si quelqu'un n'étudie pas dans sa journée, a-t-il fait une Brah'a Levatala ?

Quelqu'un qui étudie juste après Ahava Raba, doit-il renouveler une Brah'a plus tard ? Qu'en est-il d'après le Yerousalmi selon les deux compréhensions de Tosfot

Quel est le Din pour quelqu'un qui dort profondément ?

En quoi le fait de ne pas faire de Brah'a lorsque l'on dort dans la Soucca peut être une preuve pour Rabenou Tam ?

חדושי הרשב"א (ברכות יא')

(Facultatif)

השכים לשנות עד שלא קרא קריאת שמע צריך לברך משקרא קריאת שמע אין צריך לברך שכבר נפטר באהבה רבה, וגרסין עלה בירושלמי אמר ר' בא והוא ששנה על אתר, וכתב הראב"ד ז"ל שיש גרסאות שגורסים והוא שקרא על אתר, ולאותה גרסא כל שקרא קריאת שמע סמוך לאהבה רבה יצא ידי ברכה כל היום לפי שכבר בירך על התורה פעם אחת בבקר, אבל לספרים דגרסי והוא ששנה על אתר, אין הברכה מוציאתו אלא ידי אותה קריאה הסמוכה לברכה הא אם הפסיק וחזר וקרא צריך הוא לחזור ולברך, ובתשובה לרבותינו הצרפתיים השיבו שלא הצריכו בירושלמי לחזור ולברך בשלא שנה על אתר אלא בשנפטר באהבה רבה לפי שהיא אינה נראית ממש כברכת התורה אבל במברך אשר בחר בנו יצא ידי חובת כל היום ואפי' הפסיק והלך למלאכתו וחזר לקרא, והיינו שהוצרך להשמיענו בירושלמי בברכת אהבה רבה ולא השמיענו כן בעלמא ואנן ידעינן דכ"ש בשנפטר באהבה רבה ואפשר נמי דבירושלמי פליגא אגמרינן מדלא אמרו כן בגמרא, ומ"מ במי שרגיל לקרות ולעסוק בתורה והולך למלאכתו קצת ודעתו על הלימוד למהר ענינו ולחזור על לימודו אין צריך לחזור ולברך אפילו לדעת הירושלמי והביאו ראייה מרבינו תם ז"ל שלא היה מצריך ברכה לישיב בסוכה אלא מסעודה לסעודה ואפילו הלך לעסקיו ולאחר מכן נמלך לישן אינו חוזר ומברך וכ"ש כאן שאינו מסיח דעתו מן הלימוד ועל כן נהגו שלא לברך. ובשם רש"י ז"ל אמרו תלמידינו כשהיה משכים לקרות היה מברך לקרות בתורה וכשהוא הולך לבית הכנסת חוזר ומברך כמו אותן הימים שלא השכים לקרות, ונותן טעם לדבריו כמו שהקורא בתורה מברך ברכת התורה ולא חשיבא ברכה לבטלה ואף על פי שכבר בירך קודם פרשת קרבנות ואיזהו מקומן ורבי ישמעאל והוא הדין דהכא לא חשיבא ברכה לבטלה, והשיבו עליו בתוספות דלא דמי לקורא בתורה דהתם אפילו בירך על עסק התורה שעסק בפני עצמו צריך הוא לחזור ולברך על קריאתו בצבור שכן תקנו לברך שם אשר בחר בנו כמו שנתקנה ברכה לאחריה וכמו שנתקנה ברכת אשר בחר בנביאים טובים על ההפטר. ועוד דאפילו במקום דשייכא ברכה אפילו בספר תורה הקפידו שלא לגרום ברכה שאינה צריכה כדאמרינן ביומא [ס"ח ב'] ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה.

רא"ש (מסכת ברכות פרק ראשון, סימן י"ג)

יג. אמר רב יהודה אמר שמואל השכים לשנות עד שלא קרא ק"ש צריך לברך משקרא ק"ש אין צריך לברך. מאי טעמא שכבר נפטר באהבה רבה. בירושלמי מסיק עלה א"ר אבא והוא ששנה על אתר ונראה דהיינו דוקא בברכה של אהבה רבה דלא מיתחזי לשם ברכת התורה אלא בשונה על אתר. ואם שנה לאלתר אז נראית ברכה לשם עסק התורה כמו לשם ק"ש. **ואז לא יצטרך לברך כל אותו היום** אפילו יפסוק ללמוד ויחזור וילמוד. וכן המברך על התורה ולמד אין צריך לחזור ולברך אם הפסיק באמצע לכך הוצרך לומר והוא ששונה על אתר על הנפטר באהבה רבה. ולא על המברך ברכת התורה דאי לא תימא הכי היה לו להשמיענו בעלמא דהפסק שבאמצע עסק דהוי הפסק וצריך לחזור ולברך כל שכן הנפטר באהבה רבה. ואף את"ל דאין חילוק בין הנפטר בברכת התורה לנפטר באהבה רבה. מכל מקום מסתבר שבני אדם שרגילין תמיד לעסוק בתורהו ואפילו כשיוצאין לעסקיהן ממהרים לעשות צרכיהם כדי לחזור וללמוד ותמיד דעתם על לימודם לא חשיב הפסק לענין הברכה וכן אם למד בלילה הלילה הולך אחר היום ואין צריך לברך כל זמן שלא יישן. **ולכך מי שרגיל לישן ביום שינת קבע על מטתו הוי הפסק וצריך לחזור ולברך**. כיוצא בזה שאל ר"י את ר"ת אם צריך לברך על השינה בסוכה דיותר חמירה שינה מאכילה דמותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה ושינת עראי אסורה חוץ לסוכה. והיה ר"י רוצה לומר דהא דאין מברכין על השינה היינו משום דשמא לא יוכל לישן כשנרדם בשינה אינו יכול לברך. אבל רבינו תם השיב לו שכל מצות סוכה שחייב (ס"א שמקיים) אדם מסעודה לסעודה כגון שינה וטיול ושנון. ברכת לישב בסוכה שבירך על הסעודה פוטרנו מלברך עליהן. ולדבריו אפילו הסיח דעתו מלישן כגון שיצא למלאכתו ושוב נמלך אין צריך לברך. כל שכן מי שדעתו טרוד על לימודו אם יצא למלאכתו ולעסקיו לא הוי הפסק

ומי שהשכים ללמוד קודם שילך לבית הכנסת וברך על התורה. כשקורא פרשת קרבנות בבית הכנסת אינו צריך לחזור ולברך. ואע"פ שאותו שקורא בתורה חוזר ומברך אשר בחר בנו אע"פ שכבר בירך כל הברכות קודם פרשת קרבנות לא דמי. דאותה ברכה נתקנה על קריאתו בצבור כמו שנתקנה ברכה לאחריה וכמו שתקנו אשר בחר בנביאים למפטיר.

* Attention à certains passages, l'expression du Roch est difficile et le Beth Yossef (ainsi que d'autres Mefarchim) les traite ; il faut retenir que les conclusions sont similaires avec Tosfot.

* Etudier la Mah'loket avec Rabenou Tam en tentant de découvrir les Nafka Minot (incidences Halah'a).

Programme du Mercredi

Objectifs :

* Les conclusions Halah'a sur le point précédent. Choulh'an Arouh' et Mishna Broua :

עויף י' עד י"ג

Comment comprendre l'apparente contradiction entre les deux Séifim יא et יג

* Le Gueder de Birkat Hatorah

בית יוסף (סימן מז)

[...] ק"ל דמ"ש מברכת המוציא שאם הפסיק בין ברכה לאכילה צריך לחזור ולברך ומשמע שכן הדין בברכות המצות שאם הפסיק בין הברכה לעשיית המצוה צריך לחזור ולברך ונראה לי דשאני ברכת המוציא שאין הברכה באה אלא על הנאת האכילה וכן ברכת המצות אינן באות אלא על עשיית המצות והאכילה והמצות אינם דברים שצריך לעשותן תמיד ומש"ה כשעושה אותם צריך שלא יפסיק ביניהם להוכיח שהברכה חוזרת על האכילה או על עשיית המצוה אבל ת"ת כיון שאדם מחוייב שלא להפסיק מלהתעסק בו כלל כשבא ללמוד כמה שעות אחר שבירך לא מוכחא מילתא שקורא בלא ברכה דאיכא למימר כשהשכים בירך ושנה לאלתר ועי"ל דאכילה ועשיית המצות כיון שאם רצה שלא לעשותן עד אחר שעה הרשות בידו כשמפסיק בין ברכה לאכילה או לעשיית המצוה נראה שאותה ברכה אינה חוזרת על אותה אכילה או אותה עשייה אבל ת"ת שחייב לעסוק בו תמיד כשמפסיק בין ברכה ללימוד לא הוי הפסק מאחר שבאותו זמן שהפסיק היה מחוייב ללמוד

וא"ת למה לו לירושלמי לומר על הנפטר באהבה רבה שצריך שילמוד מיד שהרי לעולם הוא לומד שהרי קורא ק"ש אחר אהבה רבה ואפשר לומר דכבר אפשר שאינו קורא ק"ש סמוך לאהבהדהא איכא מ"ד בספ"ק דברות (שם) דהא דתנן אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו וקראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמע ברכה אחת היינו יוצר אור וא"כ אחר ק"ש אומר אהבה רבה וכל כה"ג איצטריך הירושלמי לאשמועין שאין ברכת אהבה רבה פוטרת מברכת התורה אלא כשלמד מיד דוקא ועי"ל דק"ש ותפלה לא חשיבי לימוד לענין זה דדברי תחנונים ותפילה לחוד ודברי ת"ת לחוד וק"ש כדברי תפילות הוא.

משמע מדברי הני רבוותא שהנפטר באהבה רבה ולמד מיד והפסיק אינו צריך לחזור ולברך כל היום וכ"כ הרא"ש בהדיא ומצאתי שכתב הרשב"א בשם הראב"ד יש גירסות שגורסין והוא שקרא על אתר ולא אתה גירסא כל שקרא ק"ש סמוך לאהבה רבה יצא ידי ברכה כל היום לפי שכבר בירך על התורה פעם אחת בבוקר אבל לספרים דגרסי והוא ששנה על אתר אין הברכה מוציאתו אלא מידי קריאה הסמוכה לה הא אם הפסיק וחזר וקרא צריך הוא לחזור ולברך והרא"ש כתב כדברי ר"י

הלכות ברכות סימן מז

עז באר הגולה

(כ) וכן נהגו לומר פרשת (כא) ברכת כהנים סמוך לברכת (ט) התורה: **י** לא הפסיק מללמוד ונתעסק בעסקיו (כב) כיון שדעתו (י) לחזור ללמוד לא היו הפסק וה"ה (כג) לשינה (כד) ומרחץ ובית הכסא דלא היו הפסק: **יא** שינת קבע ביום על מטתו היו הפסק יו"א דלא היו הפסק (כה) **וכן** (יא) נהגו: **יב** אף אם למד (כו) בלילה הלילה הולך אחר היום (כז) שעבר ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן (כח) שלא (יג) ישן: **יג** * המשכים קודם אור היום ללמוד (כט) מברך ברכת התורה ואינו צריך

שערי תשובה

היה עונה אמן לפי שיש חומר משני נדרים או נבטול עניית אמן או נעניית אמן לנעילה ולפי שע"כ להכריע לזד אחד הכריע דעתו הקדושה והרחמה להך זד דמי ברכות הם ועונה אמן משא"כ כשהיה אומר ברכת המורה לעלמא לא רצה להכניס עולמו נחגור זה להכריע בפלוגתא כיון דאפשר ללכת ידי שניהם והיה אומר והעבר נא צ"י שהיה מלחא דשויא לתרווייהו. וכי שאפשר גם דעת הרמ"א כן עין שם והוא נכון: [ד] י"ן. ענה"ט ועין נגמ"א סי' תל"ד וכחצו דברי"י בשם מהר"י י"ן בשוטמ"ו שערי ישועה כ"י הקס בנשמורת ולומד וחוזר לישן על מחו שינת קבע כשיקום יברך שינת כל הנרכות וגם ברכת המורה ולומד שינת ארעי לא היו הפסק ע"ש וכ"כ פרי"ח. אך כחז שאם קם אדעתא שלל לישן ותקפתו שינת נחלע לומר א"ל לחזור ולברך ע"ש ועין בש"ל שבמטה יהודה לא השיב אלא כשינת ארעי ע"ש וכחז עוד שמדברי המקובלים מהר"ם מורח"י ביום נראה מדבריו דכשחזר לישן א"ל לברך בקומתו ברכת המורה פעם ב' ע"ש ונראה טעמו דמסתמא דעתו לפטור עולמו על כל היום אעפ"י שדעתו לישן שינת ודאי"ט שפ"מ הניח ג"כ דברי הפר"ח מה צ"ע ולדינא נראה דדעתו מליא

ביאור הלכה

ככל אחד לחזור ולברך. אח"כ מלאמי תדושי רע"ה יומר מזה דלפילו המבשר דקאמר יש להפסיק היינו רק והירות בעלמא לנחלמא אצל דיעבד ג"כ מודה דאם לא למד חייב לברך ב"מ: * המשכים וכו' מברך בה"ח. עין נגמ"ב בש"ס דאם חזר וישן וכו'. הוא נובע מהדה"ח שכתב דאם חזר וישן אח"כ אין ביום וצ"י בלילה א"ל לחזור ולברך וכוננו מה היינו אפילו אם חזר וישן שינת קבע קודם אור הבקר וכמו שמסיים בעלמא לאפוקי מפר"ח דמברך בזה לחזור ולברך אצל אין כוננו לפטור מה אפילו חזר וישן שינת קבע בחלמא הלילה שאחר זה וכמו שמשמע לכאורה מלשון הפמ"ג מה סוף אות י"ב צ"ל בא"ל מדמסקים דה"ח עד שינת הלילה שאחריו ויומר נראה לומר דגם דעת הפמ"ג הוא כן ומה שכתב הפמ"ג דאפשר דדעתו לפטור מעל"ע שאחריו כוננו רק לאפוקי מרע"ה הפר"ח דדעתו הוא

באר היטב

הירושלמי לפסוק והוא שונה על אחר ר"ל אם למד מיד הלל בל"ה לומד תורה בנה שקורא ק"ש אלא ודאי דלא היו כד"מ: (ט) המורה. ומותר לאומרו אפי' קודם אור הטיקור דלא כהרש"ל שאוסר מטעם שאין נשיאת כפים בלילה דמטעם לימוד אנו אומרים אותו ולא מטעם נשיאת כפים. מ"א: (י) לחזור וללמוד. משמע דמי שאין דרכו ללמוד ונמלך ללמוד צריך לברך. מ"א. וע"ז פסק דאפילו מי שאין דרכו ללמוד אין צריך לברך ע"ש ועין פרי"ח ומ"ש עליו היד אהרן: (יא) נהגו. ול"ח כחז שרבו מהר"י גינצבורג נהג לברך כשישן ביום. מ"א: (יב) י"ן.

כתב ע"ז דר"ל אפילו ישן שינת קבע על מטתו כיון שלא היה דעתו כן מחללה לא שינת אלא כשינת ארעי ע"ש וכחז עוד שמדברי המקובלים מהר"ם מורח"י בשם פ"מ ביום נראה מדבריו דכשחזר לישן א"ל לברך בקומתו ברכת המורה פעם ב' ע"ש ונראה טעמו דמסתמא דעתו לפטור עולמו על כל היום אעפ"י שדעתו לישן שינת ודאי"ט שפ"מ הניח ג"כ דברי הפר"ח מה צ"ע ולדינא נראה דדעתו מליא

משנה ברורה

גלי הפסק אצל ברכת המורה פוטרת כל היום (טו) אפילו לא למד אחר תפלת שחרית עד תלי היום ולא דמי לכל הנרכות שאסור להפסיק בין הברכה להמנוחה כמ"ש סימן ר"ו דשאי הכא (טז) דמנוחה הגות יום ולילה וא"כ לעולם ליכא היסק הדעת אצל (יז) רוב האחרונים מולקין על המבשר דמסקים לדעת היש אומרים היה דלא כתב המבשר רק והנכון וכו' וספירא להו דדין ברכת המורה כמו בכל ברכת המנוחה או הנהנין לברך לחזור ולברך אם הפסיק חייב אחר הברכה אף אם יודע צריך שלא היסק דעתו לכיון שלא התחיל עדיין בהמנוחה אין לה אח"כ על מה לחול וכן הסכים הפר"ח והגר"א וכן העמיק הח"א להלכה. ומ"מ ג"ל דכיון שיש פוסקים שסוברין דאין צריך לחזור ולברך יומר טוב

אם אירע לו שהפסיק אחר ברכת המורה שיכין אח"כ בברכת אהבה רצה ללכת בזה ידי ברכת המורה וילמוד מעט חייב אחר שסיים תפלתו. ועין בנה"ל: (ב) וכן נהגו. הטעם ג' פסוקים שרלו למדר דברך הקורא בתורה ונקטו חלו משום שיש בזה ברכה. ומותר לומר (יח) אפי' קודם אור הטיקור דלא כ"ש מחמירין לאסור אז לומר אלו הפסוקים מטעם שאין נשיאת כפים בלילה דו"א דמטעם לימוד אנו אומרים אותו ולא מטעם נשיאת כפים: (כא) ברכת בהנים. ונהגו לומר ג"כ אלו דברים שאין להם שיעור שהיה משנה ומימרה דללו דברים שאדם וכו' כדי לקיים מקרא ומשנה וגמרא: **י** (כב) כיון שדעתו. משמע דמי שאין דרכו ללמוד ונמלך ללמוד צריך לחזור ולברך כ"כ מהר"א והע"ז כתב להיסק דמלמא כתב השו"ע אם דעתו לחזור משמע דס"ל דמסתמא אמרינן דהוי דעמיה אם יודמן שיוכל ללמוד אפי' בשעה שאין רגיל ללמוד שילמוד ויש להקל בנפסק ברכות נא"ר וגם הפמ"ג הניח צ"ע וגם הגר"א ציבורו אף שהוא מפרש בשו"ע כהמ"א מ"מ לדינא הוא מסכים בסוף ס"ח כהע"ז והוא כהפירוש הראשון שברא"ש דס"ל דאפילו נמי שאינו רגיל ללמוד אין צריך לחזור ולברך: (כג) לשינה. ר"ל שינת עראי דהיינו (ט"ט) שהתנמנמ"מ נמשך על אלילי ידיו ואפילו בלילה: (כד) ומרחץ ובה"ב. לפי שגם שם (כ) אינו מסוים דעתו עדיין מללמוד אח"כ ועוד שגם שם צריך לומר דביניהם כמו בגילוי טעם וטעמיהם צנ"כ וכיוצא בזה בנרחץ לענין שאילת שלום ע"כ לא היסק דעתו עדיין מהמורה. ועין ציבור הגר"א: **יא** (כה) וכן נהגו: **יב** ובלילה. ר"ל (כא) ואפי' לא למד ביום כלל: (כו) שעבר. שכל זמן (כז) שהוא ניעור מוטל עליו על ללמוד כ"ו שיש לו פנאי ואין ההפסק וההיסק הדעת השיב הפסק לענין ברכת המורה: (כח) שלא ישן. ר"ל שינת קבע אצל אם ישן שינת קבע על מטתו (כג) אפילו בחלמא הלילה השיב הפסק ואפילו הי"א שבטעמיה י"א מודו בזה. ואם היה ניעור כל הלילה לא יברך לברך כ"כ וי"א דא"ל לברך בנזקק וי"א (כה) לברך לברך כי קבעו תכמים ברכה זו בכל יום דומיא דשאר ברכות השמר ופסק ברכות להקל אך אם אפשר לו יראה לשמוע בה"ח מאחר ויאמר לו שיכין להזניחו ונברכות והוא יכין ללכת ויענה אחר ויאמר אח"כ איזה פסוקים כדי שיהא נחשב לו במקום לימוד או יכין ללכת בברכה אהבה רצה וילמוד חייב מעט אחר שסיים תפלתו. ואם היה ישן ביום שינת קבע על מטתו ובלילה שלאחריו היה ניעור כל הלילה פסק הגאון רע"א דבה לכו"ע צריך לברך בנזקק בה"ח. ואם לאו יברך בעצמו. ובסידורו כתב דאם ניעור כל הלילה מברך כשיאיר **יג** (כט) מברך בה"ח. ואף אם חזר וישן אח"כ שינת קבע קודם אור היום או ביום א"ל לחזור ולברך כי מסתמא דעתו של אדם לפטור בברכה זו עד שינת הלילה שאחריו וכו' לפי הי"א שבטעמיה י"א אצל לפי מה שכתבנו שם דאף בשינת קבע ביום המבשר לא הפסיק כ"ש בזה שיהיה

שער הציון

(טו) מרדכי: (טז) מ"א: (יז) הרש"ל ד"מ וכו': (יח) מ"א: (יט) טור: (כ) ב"י: (כא) לטש: (כב) לטש: (כג) כן מוכח מלשט: (כד) ס"א בשם הפר"ח והגר"א בציבור: (כה) דה"ח בשם מ"א וא"ר:

הגהות ותקונים: (א) וללמוד: (ב) חסר תיבה, צריך: (ג) הו"ל: (ד) סיי מ"ו ד"ה אם למד: (ה) דהסומך: הערות והארות: (ו) עיין במ"ב סי' מ"ד ס"ק ד' לענין שינת עראי בחפלין כשהוא פחות ממאה אמה:

ליקוטי דברי הרב: (א) בשו"ע הרב בסעיף ז' כתב כהשו"ע שאין צריך לברך. (ב) בשו"ע הרב בסעיף ז' לאחר שהביא המחלוקת אם יברך כשהיה ניעור כל הלילה, כתב שאם אפשר ישמעו בה"ח ומתוך צרכי צאת י"ח. ומסיים, ואם לאו יברך בעצמו. ובסידורו כתב דאם ניעור כל הלילה מברך כשיאיר היום כמו כל ברכת השחר, ונהיינו שאין צריך לשמוע מאחר, ומי שישן בלילה מברך בקומו מחצות הלילה ואילך.

הלכות ברכות סימן מז מח

אם ק אגור בשם מהרי"י מלין
לחזור ולברך כשילך לבית הכנסת * המשכים (ל) קודם אור היום * מברך כל סדר הברכות חוץ מברכת הנותן לשכוי (יג) [ה] (לא) בינה (לב) ופרשת התמיד (ע"ל סי' א' סעיף ו') שימתין מלאומרה עד שיאור היום: הגה ולכתילה יטול ידיו קודם שיברך ללמוד ואם לא היה לו מים יכול (לג) ללמוד ולברך בלא נטילה כמו בשאר ברכות שמברך קודם נטילה דלעיל סי' מ"ו (אגור): י"ד * נשים (לד) מברכות ברכת (יד) התורה:

מח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד. ובו סעיף א'

הגה ואומרים פרשת (ה) [א] (א) התמיד ו"א סדר המערכה ויטון העולמים אחר צאתו וכו' ואם אי אפשר לאומרו

באר היטב

אם נעור כל הלילה כשמאיר היום לברך שלא היה דעמו לפטור רק ליום א'. מ"א: (יג) בינה. ובכתבים וזוהר איתא שיוכל" לומר הנותן לשכוי בינה מיד אחר חלות. וכתב המ"א ו"ל דוקא אם שמע קול חרנגול ומ"מ טוב לזהר לכתילה. וכתב ע"ת דעדיעבד יאל וא"ל לחזור ולברך ביום: (יד) התורה. דהא חייבת ללמוד דיין שלהן ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ו. ב"י: (ה) התמיד. מעומד דומיא דקרבנות שהיה צעמידה וע"ל סי' א' ס"ק

מלחא שאם היה דעמו רק לפטור לימוד זה עד שעת שינה שנית פשיטא א"ר לחזור ולברך כשקם שנית משא"כ כשמחא אפשי"י שדעמו לחזור ולטון מ"מ כדי שלא להרעם צרכות דעמו לפטור כל היום לכן א"ל לחזור ולברך: [ה] בינה. עה"ט ועיין מג"א שרמז לדברי הוזהר. ר"ל דליחא שם דכד קרא גברא בריכו כו'. ובש"כ כתב דלדין אפילו לא שמע מברך וזוהר ר"ל שעי"ה הגבר היו יודעין שהוא חלום לילה ע"ש ועיין במש"ב בשם פרדס לרש"י כח"י וכן כתב האר"י ו"ל וכן נהגו לברך ברכת הנותן לשכוי באשמורת כו'. ע"ש: [א] התמיד. עה"ט ועיין מג"א שכתב פרשת הקרבנות יאמר צעמידה כו' וצבור שור כתב ד"ל לעמוד אפילו בפרשת התמיד שהיא המג"א מע"ה ומעולם לא ראיתי מאן דחש ליה וכו' צ"ל וצמח"כ כתב שרבי צמורה לא חשו לזה וכן העלה מור וקאטיה וכתב שראה להגאון אביו ו"ל שאמרו מיושב ובש"ס כתב להוסיף כן מדברי האר"י ו"ל גבי פסוק ה' מלך. ועיין שם בב"ש שכתב מה שאומר כאלו הקרבני קאי אצלם שנתן לכהן וא"כ אין לברך לעמוד ובש"מ כתב ומ"מ בפרשת התמיד ראוי לעמוד שקורין לזכור בקול רם וצמח"ש כתב שם דמ"ש בא"ו שיקרא צמח"כ דוגמת העובדה גם כן אין לחוש לזה אך הואיל ופסיק מפומיה דר' כרוספדאי לשון צמחי נכסיות כו' טוב לנשות כן. ועיין לקמן מ"ש על דברי הרדק חממה בזה וע"ש שכתב מ"ש בסידורים כאלו הקרבני או כאלו הקרבני אינו נכון כי הקרבני בפרשת חטאת אצלם קאי משא"כ צמח"כ צמח"כ אין יחיד מיקרי בעלים וצבור כתב כאלו קרב כו' וזה נכון ע"ש ומשום הא לא אירא וכדאמרין צמח"כ שכן מיקנו מעמדות לפי שאין קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גבי לפיכך מיקנו כו' והיינו לפי שכל אדם מישאל יא לו חלק צמח"כ יצטר שנקטין צמח"כ הלשכה והו"ל כאלו הם נתנו לכהן צמח"כ קרבן התמיד ו"א"כ שאומר י"ר בפרשת התמיד גמי ש"ך לומר כאלו הקרבנו או הקרבני והיינו ע"י הבהן שהוא שלוחא דידן ודחמנא. ומ"ש

שערי תשובה

אם נעור כל הלילה כשמאיר היום לברך שלא היה דעמו לפטור רק ליום א'. מ"א: (יג) בינה. ובכתבים וזוהר איתא שיוכל" לומר הנותן לשכוי בינה מיד אחר חלות. וכתב המ"א ו"ל דוקא אם שמע קול חרנגול ומ"מ טוב לזהר לכתילה. וכתב ע"ת דעדיעבד יאל וא"ל לחזור ולברך ביום: (יד) התורה. דהא חייבת ללמוד דיין שלהן ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ו. ב"י: (ה) התמיד. מעומד דומיא דקרבנות שהיה צעמידה וע"ל סי' א' ס"ק

מלחא שאם היה דעמו רק לפטור לימוד זה עד שעת שינה שנית פשיטא א"ר לחזור ולברך כשקם שנית משא"כ כשמחא אפשי"י שדעמו לחזור ולטון מ"מ כדי שלא להרעם צרכות דעמו לפטור כל היום לכן א"ל לחזור ולברך: [ה] בינה. עה"ט ועיין מג"א שרמז לדברי הוזהר. ר"ל דליחא שם דכד קרא גברא בריכו כו'. ובש"כ כתב דלדין אפילו לא שמע מברך וזוהר ר"ל שעי"ה הגבר היו יודעין שהוא חלום לילה ע"ש ועיין במש"ב בשם פרדס לרש"י כח"י וכן כתב האר"י ו"ל וכן נהגו לברך ברכת הנותן לשכוי באשמורת כו'. ע"ש: [א] התמיד. עה"ט ועיין מג"א שכתב פרשת הקרבנות יאמר צעמידה כו' וצבור שור כתב ד"ל לעמוד אפילו בפרשת התמיד שהיא המג"א מע"ה ומעולם לא ראיתי מאן דחש ליה וכו' צ"ל וצמח"כ כתב שרבי צמורה לא חשו לזה וכן העלה מור וקאטיה וכתב שראה להגאון אביו ו"ל שאמרו מיושב ובש"ס כתב להוסיף כן מדברי האר"י ו"ל גבי פסוק ה' מלך. ועיין שם בב"ש שכתב מה שאומר כאלו הקרבני קאי אצלם שנתן לכהן וא"כ אין לברך לעמוד ובש"מ כתב ומ"מ בפרשת התמיד ראוי לעמוד שקורין לזכור בקול רם וצמח"ש כתב שם דמ"ש בא"ו שיקרא צמח"כ דוגמת העובדה גם כן אין לחוש לזה אך הואיל ופסיק מפומיה דר' כרוספדאי לשון צמחי נכסיות כו' טוב לנשות כן. ועיין לקמן מ"ש על דברי הרדק חממה בזה וע"ש שכתב מ"ש בסידורים כאלו הקרבני או כאלו הקרבני אינו נכון כי הקרבני בפרשת חטאת אצלם קאי משא"כ צמח"כ צמח"כ אין יחיד מיקרי בעלים וצבור כתב כאלו קרב כו' וזה נכון ע"ש ומשום הא לא אירא וכדאמרין צמח"כ שכן מיקנו מעמדות לפי שאין קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גבי לפיכך מיקנו כו' והיינו לפי שכל אדם מישאל יא לו חלק צמח"כ יצטר שנקטין צמח"כ הלשכה והו"ל כאלו הם נתנו לכהן צמח"כ קרבן התמיד ו"א"כ שאומר י"ר בפרשת התמיד גמי ש"ך לומר כאלו הקרבנו או הקרבני והיינו ע"י הבהן שהוא שלוחא דידן ודחמנא. ומ"ש

ביאור הלכה

ישן שינת קצת קודם אור היום דהמברך לא הפסיד: (ל) קודם אור היום. ואפילו צמח"כ אחר חלות לילה לא היה ענין ודעמו לחזור ולטון עוד א"כ שינת קצת אפ"ה יוכל לברך כל אלו הברכות ושז"ל יצטרך לברך אותם כשיקום בצוקר (כו) לברך ברכת אלקי נשמה יאמר בלי חתימה והמעבר שינה יאמר בלי הזכרת השם וא"כ כשיקום בצוקר יאמר אותן בהזכרת שם ומלכות כדל"ה. ועיין צביאור הלכה: (לא) בינה. והאחרונים הסכימו שגם ברכה זו יכול לברך אפילו קודם שיאיר היום אך י"א שלכתילה יש לזהר שלא לברך אותה קודם שיאיר היום אם לא שמע קול חרנגול וצדיעבד יאל אפילו לא שמע קול חרנגול ודוקא שיברך אותה מתחיל לילה ואילך אבל קודם חלות אפילו צדיעבד יחזור ויברך ואפילו (כו) אם שמע קול חרנגול ועיין צביאור הלכה: (לב) ופרשת התמיד. וכל משניות הקרבנות שאחריה כי הם צמקוס הקרבנות ואין הקרבנות אלא ביום: (לג) ללמוד ולברך. ויקנה ידיו בכל מידי דמנקה: י"ד (לד) מברכות. הטעם עיין צביאור הלכה:

רק עד שיקום משניה בצוקר וזה קאמר דאילו כן אצל פשוט דגם הוא מודה דשינת קצת אפילו צמח"כ היתה הוה הפסק ודממשמע גם מלשון הכ"י בסוף ד"ה וכתב עוד האגור ע"ש. ועוד לא שמעתי כל הני פשיטותא דהרבה גדולים שפסקין דלברך לחזור ולברך משום פסיקא דממ"א דהלא הכ"י צמח"כ והגר"א ו"א"ר מחזיקין אפילו בשנית קצת ביום לחזור ולברך ונהי דשם אנו ממחזיקין דעמ"ה יחדיה עכ"ל בשנית קצת בלילה שאחר זה נדל"ה י"ל לברך: * המשכים קודם אור היום וכו'. עיין במ"ב בסק"ל וצדיעבד אם בירך גם ברכת אלהי נשמה והמעבר שינה כדל"ה בפסוק הראשון דעת הפר"מ דחזר ומברך אלו השמי ברכות כשקם בפעם שנית ממנו והשכים עמו הח"א לענין ברכת המעבר שינה ומש"מ צמח"כ ו' משמע דלא יחזור ויברך וכן משמע מדמ"ה ופסק ברכות להקל. ואם תקפה עליו שינה לכ"ו ע"ל לחזור ולברך אותם [פר"מ צמ"י מ"ו]: * מברך כל סדר הברכות חוץ כו'. עיין במ"ב במה שכתב והאחרונים וכו' היינו המ"א בשם הוזהר והגר"א והפר"מ והח"א ומה שכתבתי אך י"א וכו' הוא מדברי הח"א ובש"מ א"י ד"ש מקילין בה ג"כ ולפי האר"י היטב והדעה"ה יש להחמיר לכתילה אפילו בשמע קול חרנגול ולא ראינו לתמוס כמותם משום דהפר"מ והגר"א עבדו עובדא להחיר כמו שכתב בפר"מ ובספר מעשה רב. וצ"ע שמדברי הפמ"ג משמע דקודם שיאיר היום מותר לברך אפילו לא שמע קול חרנגול ודוקא בלאחר חלות לברך לשמיעת קול חרנגול אך דברי הח"א בלאורה ספורים מדברי המ"א ממה שפסקי בסוף סק"י. ומ"מ טוב לזהר לכתילה ומה נובע דברי הדעה"ה אמנם כד נעין היטיב נראה שהוא מפרש דברי המ"א כפשוטו דמה שכתב המ"א עיין סימן מ"ו ס"ח ר"ל דשם היקל רמ"א אפילו בלא שמע קול חרנגול דכונת הגמרא על מנהגו של עולם וא"כ אפשר לומר דכונת הוזהר ג"כ מה שאמר כד קרא גברא הוא כעין זה וע"י סיים המ"א ומ"מ טוב לזהר לכתילה ר"ל להחמיר בלא שמע אצל צמח"כ יש להקל אפילו לכתילה: * נשים וכו'. הטעם דהא חייבת ללמוד ללמוד הדיינים שלהם ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ו. ב"י מ"א. ולפי"ו הטעם יכולה להוסיף צמח"כ את האש וכן כתב הפמ"ג דהיא והגר"א צביאור חולק ע"י הטעם ע"ש אלא הטעם דמברכות הוא דאף בפטרי מתורה מ"מ יכולת לברך ולומר וזונו דלא גריעא מכל מ"ע שהזמן גרמא דקי"ל דיכולת לברך עליהן וכדלעיל צמח"כ י"ו ס"ב ע"ש ולפי"ו אין יכולת להוסיף את האש וקטן שהגיע לחיטין

שער הציון

שער הציון
(א) התמיד. והיא צמקוס הקרבנות קרבן התמיד שכן קבלו חו"ל שבזמן שאין צמ"מ קיים ואין יכולין להקריב קרבנות מי שעותק בהן ובפרשיותיהן מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבום ולכן יש אומרים ג"כ סדר המערכה מטעם זה והוא מה שנתפשט המנהג צמח"כ לומר בכל יום אביי היו מסדר וכו' ונראה לי פשוט דמי שידע ספר מצוה ללמוד בגמרא פירוש המימרא הוא וכן מה שאנו אומרים בכל יום עניני עשיית הקטורת כדי שיצין מה שהוא אומר ובה מחשב לו האמירה צמקוס ההקטרה וכן כתבו הספרים דמה שאמר הגמרא כל העוסק בפרשת עולה וכו' הכוונה שהוא מתעסק להצין עניייה לא אמירת החיצות לבר. כתב המ"א פרשת הקרבנות יאמר צעמידה דוגמת הקרבנות שהיה צעמידה ועיין בש"מ בשם כמה אחרונים שחולקין ע"ו וצדיעבד מגדים

טדאי אינו יכול להוסיף את הגדול צמח"כ לפי מה שסוברים הרבה פוסקים דעה"ה היא מן התורה וכו' הפמ"ג:
שער הציון
(כו) מ"א בסוף סימן ו' ודעה"ה: (פ) דעה"ה:

הנהגות ותיקונים: א) שיכול:

א) בשר"ע הרב בסעיף ט' כתב ואם שמע קול חרנגול יכול לברך הנותן לשכוי בינה מיד אחר חלות לילה, ולא כתב שבידעבר יצא אם לא שמע, ובסידורו כתב דאם ניעור כל הלילה יכול לברך מחצות הלילה ואילך אם שמע קול חרנגול. ב) ובשר"ע הרב בסעיף ו' כתב הטעם משום שנשים חייבות בלימוד מצות שלהן. ג) ובשר"ע הרב בסעיף א' כתב: וטוב לומר פ' הקרבנות מעומד דוגמת הקרבנות שהיה מעומד, ורואה לעיל בסיומן א' סעיף ו'.

Programme du Jeudi

3. Le Gueder de Birkat Hatorah

* Enumérer les preuves du Minh'at Acher

ספר מנחת אשר חומש דברים, פרשת האזינו, סימן סב

יש לעיין בברכת התורה מה גדרה האם כברכת המצוה היא ומברך על מצות תלמוד תורה או שמא ברכת הודאה ושבח היא דבל הלומד תורה וקורא בה נצטוו לתת שבח והודיה להקב"ה שבחר בנו מכל עם ונתן לנו את תורתו ואף דכל ברכות המצוה וההודאה מדרבנן הם וברכת התורה לרוב הפוסקים מן התורה היא וכפשוטו דברי הגמרא בברכות כ"א ע"א דילפינן מ"כ שם ה' אקרא וכו' מכל מקום יש לעיין ביסוד גדרה אם דומה היא לברכת המצוה ומברך על מצות תלמוד תורה או לברכות ההודאה.

ונראה שנחלקו בזה הבית יוסף והגר"א בב' מקומות דהנה בסימן מ"ז סעיף י"ד כתב השלחן ערוך דנשים מברכות ברכות התורה והמגן אברהם שם בס"ק י"ד ביאר דאף על פי שאין נשים מצוות בתלמוד תורה מכל מקום מברכות ברכת התורה כיון שהם צריכות ללמוד דיני מצוותיהם ועוד דבסדר התפילה אומרות הן דברי תורה והגר"א שם חולק על דעת השו"ע דכיון שאין נשים מצוות בת"ת איך יברכו עליה ונראה ברור דדעת הבית יוסף דאין ברכת התורה תלויה כלל במצות ת"ת ואין היא כברכות המצוה אלא כל הלומד תורה חייב לברך עליה אף אם אין הוא מקיים מצוה בלימודו דמ"מ חייב להודות לקב"ה שנתן לנו את חמדה גנוזה תורתנו הק' וכמו שכתב הרמב"ן שם דכמו שחייב לברך על ההנאה כך חייב לברך על התורה ולפיכך מברכות הנשים אף שאין הן מצוות במצות ת"ת

ושיטתיהו אזלי הב"י והגר"א במה שנחלקו שם בס"י מ"ז סעיף ד' דלדעת השלחן ערוך אין המהרהר בדברי תורה צריך לברך והגר"א תמה עליו דהלא כיון דיש מצוה אף במחשבת התורה דוהגית בה יומם ולילה כתיב והגיון בלב הוא למה יהא פטור מלברך ונראה בדעת הבית יוסף דאף דמסתבר דיש מצות תלמוד תורה על אף הרהור הלב ועיין מה שכתבנו בזה באריכות לעיל בסימן ה' מכל מקום אינו מברך עליה דברכה זו לאו על מצות תלמוד תורה הוא אלא ברכת הודאה שתלמוד תורה היא סיבת חיובה ואף דיש מצוה על ההרהור מכל מקום אין ברכה אלא על הדיבור ומבואר לפי זה דהבית יוסף והגר"א נחלקו ביסוד דין ברכת התורה אם כברכת המצוה היא או כברכת ההודיה בשני מקומות.

ב

ואפשר שגם מה שנחלקו הפוסקים בסימן מ"ו סעיף ט' אם צריך לברך ברכת התורה על פסוקי תורה הנאמרים בדרך תפילה ותחנון תלוי בשני דרכי הבנה הנ"ל במהות הברכה דאם כברכת המצוה היא ומברך על מצות תלמוד תורה מסתבר דפטור לברך על התפילה דנראה לכאורה דאינו מקיים בזה מצות תלמוד תורה דהלא אין כאן לימוד אלא תפילה ותחנון ושאינו ה' אקרא תורה מתפילה בכל עיקר גדרה וענינה, אך אם אין זה ברכת המצוה אלא ברכת הודאה על עצמה של תורה אפשר דאף הקורא בתורה באופן שאין בו תלמוד אלא קריאה ותחנון חייב לברך ולהודות לקדוש ברוך הוא וזה דעת היש אומרים שהביא המחבר שם דחייב לברך על הנאמר בדרך תפילה ותחנון ולפי זה ניחא מה דנטה הגר"א שם לשיטה דפטור מברכת התורה על התפילה לשיטתו דברכת התורה כברכת המצוה היא והמחבר גם הוא נוטה לשיטתו שכתב דנכון לחוש לסברא הראשונה שאסור לומר פסוקים אלה ללא ברכה"ת עי"ש

אמנם נראה פשוט דאין הכרח דשתי דעות אלו נחלקו ביסוד גדר ברכת התורה דבאמת פשוט דאף אם סבירא לן דברכת הודאה היא יש לטעון דלא נצטוו להודות אלא על תלמוד תורה ולא על מה שאינו בדרך לימוד אלא בדרך תפילה בלבד ומאידך יש לומר דאף אם כברכת המצוה היא אפשר דחייב על אף התפילה דאפשר דמקיים בזה גם מצות תלמוד תורה דבל הקורא פסוקי תורה ומבין את מה שהוא אומר יש בו מצות תלמוד תורה ואם כן בודאי אין הכרח דמחלוקת זו שהביא המחבר שם תלויה בחקירתנו הנ"ל אך מכל מקום מתקבל על הלב לבאר מחלוקתם בדרך זה.

ואפשר דהב"י והגר"א הלכו עוד לשיטתם בס"י מ"ז ס"א לגבי שינת קבע ביום דמסתבר דשי' ר"ת מושתתת על הבנה דברכת השבח היא ומשו"ב תיקונה בכל יום כברכת השחר אבל הרא"ש נקט דהוי כברכת המצוה וממילא

תלוי בהפסק ככל ברכה"מ והמחבר כתב דנהגו כר"ת ולשיטתו אזל דהוי ברכת השבח אבל הגאון נקט כרא"ש וגם הוא לשיטתו כמבואר.

ועוד יש לדון בחקירה זו דהנה בברכות י"א ע"ב נחלקו אמוראי אם יברך לגמרא או רק למקרא ולמדרש ולכאורה פשוט דלמאן דאמר שאינו מברך אלא על המקרא על כורחך אין זו ברכת המצוה דהרי ברור לכל מבין דמצות תלמוד תורה אחת היא במקרא ובגמרא ולמה יברך על המקרא ולא על המשנה והגמרא ועוד דהלא גדול מצות הגמרא ממצות לימוד המקרא כמבואר בבא מציעא ל"ג ע"א מקרא מדה ואינה מדה משנה מדה ומקבל עליה שכר גמרא אין לך מדה גדולה מזו וא"כ תימה שלא יברך על הגמ' אלא על המקרא וע"כ דאין ברכת התורה משום מצות ת"ת אלא ברכת הודאה על עצם התורה וא"כ אפשר דאינו מברך אלא על המקרא וכעובדא דמשה שבירך על שירת האזינו אך למה דקי"ל להלכה כשיטת רבא שם דמברך אף על הגמרא שוב אפשר דברכת המצוה היא ובזה גופא נחלקו אמוראי

אך באמת נראה דנחלקו הראשונים בדבר זה דהנה רש"י כתב שם דמברך אף על גמרא שהוא עיקר התורה שממנו הוראה יוצאה ומבואר מלשונו דכיון שחייב לברך על התורה ודאי צריך הוא לברך על הגמ' שהוא עיקר התורה והוראה אבל רבינו יונה שם כתב דמברך על גמרא כיון שיש בו ביאורי המקראות ושיטתו מבוארת דבאמת מודי כו"ע דעיקר ברה"ת על המקרא הוא אלא דס"ל לרבא דמ"מ מברך על הגמ' משום שיש בו ביאורי המקרא וע"כ דלשיטתו אף אליבא דאמת אין ברכה זו כברכת המצוה ואין חיובה אלא על המקרא וכעובדא דמשה וברכת ההודאה היא ודו"ק בזה.

ג

ובעיקר הדבר אם ברכת התורה ברכת המצוה היא או ברכת הודאה הנה באמת פשוט דהברכה הראשונה ברכת המצוה היא דהלא כל נוסחו אשר קדשנו במצוותיו וכו' ככל ברכת המצוה היא והברכה האחרונה אשר בחר בנו ככל ברכת הודאה היא וא"כ לכאורה כל מה שהארכנו לעיל מופרך מיסודו אך באמת נראה פשוט דאין בזה קושיא כלל דאף דבודאי תיקנו אנשי כנה"ג שני ברכות בברה"ת אחת בלשון ברכות המצות ואחת בלשון ברכת ההודאה מ"מ עדיין יש לחקור במהות המצוה מה"ת דהלא מה"ת אין מטבע מסויים בברכות ואין להם נוסח מוגדר וא"כ יש לעיין בעיקר החיוב מה"ת מה גדרו ובאמת אפשר דכברכת המצוה היא ואעפ"כ מברכינן אשר בחר בנו שהיא מעולה שבברכות כמבואר בברכות י"א ואפשר דברכת ההודאה היא ואעפ"כ נברך אשר קדשנו דהלא גם נוסח ברכת המצוה יש בה הודאה שמודה להקב"ה שקדשנו במצותיו וא"כ פשוט דאין להכריע מנוסח הברכות על גדר המצוה מה"ת.

והנה לדעת הבית יוסף נשים מברכות ברכת התורה ולעיל נתבאר דסובר דכיון דברכת הודאה היא גם נשים מברכות אעפ"י שהן פטורות מת"ת ולכאורה קשה דמ"מ איך יברכו ברכת אשר קדשנו במצוותיו אם אינם מצוות בת"ת והלא פשוט מפשטות לשון השו"ע דהן מברכות את כל הברכות ולא ברכת אשר בחר בנו בלבד אלא נראה כמבואר דאם מהות הברכה מה"ת ברכת הודאה היא דין הברכות כולן נגזר מגדר זה ואף ברכה ראשונה דינה כדין ברכת הודאה ונשים חייבות בה ועדיין צ"ע בזה

ומלבד שתי ברכות אלה מברכינן ברכה אמצעית והערב נא והיא ברכה שנזכה לטעום מצופ דבשה של תורה ולהתענג מנועם זיוה ומעין ברכת הנהנין היא על עריבות התורה ומתיקותה וכ"כ הלבוש בסעיף ו' דבה"ת יש בה ברכת הנהנין ולפי"ז מצינו בברכות התורה כל שלשת גדרי הברכות שמנה הרמב"ם בריש הלכות ברכות שהן ברכות הנהנין המצוה וההודאה אמנם באמת פשוט דאין ברכת הנהנין אלא על הנאה גופנית ולא על הנאה רוחנית ולהדיא אמרו בברכות נ" ע" דאין ללמוד ברכה"ת מברהמ"ז דמה לברכהמ"ז שכן נהנה ונראה ולכן תיקנו ברכה זו בלשון תפלה ולא בלשון הודאה ודו"ק.

וראה זה פלא בדגל מחנה אפרים פרשת בשלח הביא בשם הבעל שם טוב זיע"א במה שאמרו חז"ל בנדרים פ"א על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתנו שלא ברכו בתורה תחלה דהכונה היא שלא ברכו ברכת והערב נא ויש בזה מוסר גדול דאף שברכו על התורה ברכת המצוה וברכת ההודאה מכיון שלא ברכו עליה ברכת הנהנין ולא הפילו תחנון לפני אבינו שבשמים שנזכה לטעום ממתיקות התורה ולא השתוקקו לבקר בהיכליה נחרב הבית וגלו ישראל מעל אדמתם מי יתן ונזכה שיהיה חלקנו עם הגויה ועמליה ונטעם מנועם התורה

Bon Limoud sur Matmidim !